

Polskie Biuro EURYDICE
Fundacja RSE
ul. Mokotowska 43
00-551 Warszawa

Warszawa, 4 stycznia 2007

Szkoły niepubliczne w wybranych krajach Unii Europejskiej

Wykorzystane źródła

1. EURYBASE
www.eurydice.org
2. Private education in the EU. EURYDICE 2000.
www.eurydice.org
3. Systemy edukacji w Europie
EURYDICE
www.socrates.org.pl/eurydice

Opracowanie

Magdalena Górowska-Fells
Joanna Kuźmicka

Anna Smoczyńska (red.)

Zjednoczone Królestwo

Anglia, Walia i Irlandia Północna

W Anglii istnieją szkoły prywatne, znane też jako szkoły niezależne (*independent schools*). Są to niedotowane placówki, w których uczy się w pełnym wymiarze godzin pięciu lub więcej uczniów w wieku obowiązku szkolnego.

Szkoły niezależne nie otrzymują wsparcia ze strony państwa i są finansowane z chesnego oraz darowizn.

Szkoły niezależne oferują nauczanie na takich samych poziomach jak szkoły państwowe (od 3 do 5 lat, od 5 do 11 lat oraz od 11 do 18 lat), ale niektóre oferują inny podział wiekowy (np. szkoły przygotowawcze – wiek uczniów od 7 lub 8 lat lub od 12 lub 13 lat).

Istnieją również szkoły niezależne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, często prowadzone przez organizacje charytatywne.

Wymogi prowadzenia szkoły niezależnej to:

- Rejestracja szkoły w ministerstwie edukacji
- Zapewnienie standardów edukacyjnych, duchowych, moralnych, społecznych i kulturalnych
- Zapewnienie odpowiednich standardów lokalowych, mieszkalnych (dotyczy szkół z internatem), bezpieczeństwa uczniów oraz dobrych warunków zdrowotnych
- Zatrudnienie wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej oraz odpowiednich osób prowadzących szkołę
- Udzielanie informacji i ustalenie procedur dotyczących skarg
- Prowadzenie dokumentacji dotyczącej nauczania
- Regularne informowanie władz edukacyjnych o działalności szkoły (sprawozdania, statystyki).
- Otwarcie na inspekcje ze strony władz edukacyjnych.

Program nauczania pozostaje do decyzji dyrekcji szkoły, chociaż konieczne jest respektowanie podstawy programowej (*National Curriculum*).

Zjednoczone Królestwo

Szkocja

W Szkocji jest mniej szkół prywatnych niż w Anglii. Funkcjonują tu prywatne szkoły podstawowe i średnie, zwane też szkołami niezależnymi. Uczęszcza do nich ok. 4% uczniów. Każda szkoła licząca ponad 5 uczniów musi być zarejestrowana. Są to zwykle szkoły ogólne, ale istnieją także szkoły specjalizujące się w „trudnych uczniach”. Niektóre szkoły niezależne oferują kształcenie dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i korzystają ze wsparcia pochodzącego z budżetu państwa.

Większość szkół to szkoły świeckie, istnieje jednak pewna liczba szkół katolickich (podstawowych i średnich).

Wymogi prowadzenia szkoły niezależnej to:

- Rejestracja szkoły
- Otwarcie na inspekcje szkolne sprawdzające warunki nauczania oraz kwalifikacje zatrudnionych nauczycieli i osób prowadzących szkołę (osoby karane za poważne przestępstwa są wykluczone).

Szkoły niezależne są finansowane z czesnego oraz z darowizn i zapisów. Wysokość czesnego nie jest regulowana przez państwo i opłaty w poszczególnych szkołach są bardzo zróżnicowane.

Program nauczania jest opracowywany przez szkołę, ale podlega inspekcji.

W całym Zjednoczonym Królestwie jest ponad 2500 szkół niezależnych.

Niemcy

Szkoły prywatne w Niemczech to przede wszystkim szkoły średnie. Ich ustanowienie i prowadzenie podlega nadzorowi państwa. Otwarcie szkoły prywatnej wymaga zgody władz edukacyjnych, przy czym muszą być spełnione następujące warunki:

- Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego, zgodności z przepisami budowlanymi, zapewnienie odpowiednich warunków zdrowotnych oraz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży
- Zapewnienie realizacji celów edukacyjnych, stworzenie odpowiednich warunków nauczania i zatrudnienie wykwalifikowanych pracowników, w tym nauczycieli – wymagania jak w szkołach państwowych
- Zapobieganie dyskryminacji biedniejszych uczniów
- Stworzenie odpowiednich warunków pracy i płacy dla nauczycieli

Istnieją dwa typy prywatnych szkół średnich:

1. Ersatzschulen (szkoły alternatywne) – funkcjonują jako alternatywa dla szkół państwowych, można w nich realizować obowiązek szkolny, ich działalność musi być zatwierdzona przez państwowe władze edukacyjne, obejmują także szkoły wyznaniowe, reformowane, szkoły międzynarodowe oraz z internatem.
2. Ergänzungsschulen (szkoły uzupełniające) – oferują nauczanie przedmiotów/kursów niedostępnych w szkołach państwowych, głównie zawodowych.

Szkoły prywatne nie są obowiązane stosować się ściśle do wymiaru godzin nauczania i podstawy programowej obowiązującej w szkołach państwowych. Mogą przyjmować cele religijne lub ideologiczne inne niż obowiązujące w szkołach państwowych. Mają również swobodę w doborze metod nauczania.

Prywatne szkoły podstawowe stanowią rzadkie zjawisko, są to głównie szkoły wyznaniowe, szkoły uczące metodą Waldorfa, szkoły reformowane lub z internatem.

Większość szkół alternatywnych otrzymuje wsparcie finansowe ze strony władz danego landu, poziom wsparcia zależy od zasad przyjętych w danym landzie.

Francja

Konstytucyjna wolność edukacji zapewnia koegzystencję szkolnictwa prywatnego i publicznego we francuskim systemie edukacji.

Szkolę prywatną we Francji może otworzyć każdy, kto zgłosi taki zamiar władzom lokalnym i spełnia warunki określone prawem.

Szkoły prywatne podpisują z rządem *contrat simple* (szkoły podstawowe i specjalne) lub *contract d'association* (szkoły prywatne i średnie) na wszystkie lub część zajęć prowadzonych w szkole. W ramach podpisanej umowy szkoły otrzymują dofinansowanie ze strony państwa, a państwo utrzymuje nadzór administracyjny i pedagogiczny nad szkołami. Umowa zwana *contrat simple* podpisywana jest na minimum 3 lata, a umowa *contrat d'association* na czas nieokreślony.

Warunki zawarcia kontraktu z rządem:

- Szkoła musi istnieć przez co najmniej 5 lat (w nowych dzielnicach miast przez rok)
- Na zajęcia objęte kontraktem szkoła musi zapewnić odpowiednie warunki lokalowe, spełniające wymagania bhp.
- Liczba uczniów w klasie musi być taka, jak w odpowiednich klasach w szkolnictwie publicznym, również warunki funkcjonowania szkoły są takie same jak dla szkół prywatnych.
- Kontrakt nie może być podpisany na sumę wyższą niż określona w przepisach finansowych.

W przypadku szkół działających w oparciu o kontrakt państwo finansuje wynagrodzenia nauczycieli (wraz z wszystkimi innymi zobowiązaniami), a także ich doszkadzanie i doskonalenie. Państwo oferuje też zabezpieczenia kredytów na pozyskanie, budowę i zagospodarowanie budynków szkolnych i finansuje zakup pomocy dydaktycznych i sprzętu komputerowego potrzebnych do realizacji programu nauczania. Ze swojej strony szkoły muszą realizować narodową podstawę programową, korzystać z zatwierdzonych podręczników i przestrzegać zasad dotyczących organizacji roku szkolnego w szkolnictwie państwowym.

Władze lokalne i regionalne mogą przyznawać szkołom prywatnym budynki i/lub dotacje na zakup pomocy dydaktycznych, sprzętu o wartości nieprzekraczającej wartości pomocy finansowej udzielanej szkołom państwowym, podlegającym danym władzom lokalnym.

Sektor szkolnictwa prywatnego stanowi około 20 % edukacji.

Włochy

Konstytucja włoska uznaje prawo osób fizycznych i prawnych do zakładania szkół prywatnych, które nie nakładają zobowiązań finansowych na państwo.

Taki zapis uniemożliwia bezpośrednio dofinansowanie szkół prywatnych. Uczniowie szkół prywatnych o równym ze szkołami państwowymi statusie otrzymują wsparcie poprzez specjalne programy stypendialne administrowane przez władze lokalne.

Szkoły niepaństwowe dzielą się na:

[scuole paritarie](#) – szkoły prywatne, które są uznane przez narodowy system edukacji i pod względem prawnym są traktowane tak samo jak szkoły państwowe : np. mogą przeprowadzać egzaminy. Te szkoły mają status równy szkołom państwowym.

szkoły prywatne, które nie starały się, bądź nie uzyskały uznania przez narodowy system edukacji, ani nie otrzymały statusu równego szkołom państwowym. Jeśli takie szkoły realizują narodowe programy nauczania, mają prawo do posługiwania się nazwą : liceo, istituto, jednak wydawane przez szkołę dyplomy nie są ważne z prawnego punktu widzenia.

[scuole legalmente riconosciute](#) , [scuole pareggiate](#) to szkoły w okresie przejściowym, które czekają na oficjalnie uznanie. Następuje to po spełnieniu poniższych warunków:

- co najmniej 1 rok działalności szkoły
- spełnienie wymogów bhp, dotyczących higieny, posiadanie odpowiedniego wyposażenia pracowni, laboratoriów, sal gimnastycznych odpowiednich do danego rodzaju szkoły
- przeprowadzanie procesu nauczania na takich samych warunkach jak w szkołach państwowych
- posiadanie przez nauczycieli odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

Równy status przyznaje się po spełnieniu w/w warunków, a ponadto gdy:

- Szkoły administrowane są przez władze państwowe lub kościelne określone odpowiednimi przepisami
- Zasady, na których opiera się szkoła odpowiadają zasadom w szkołach państwowych
- Nauczycieli zatrudnia się w procesie otwartej rekrutacji (konkursu)
- Osoby zatrudnione na pełen etat otrzymują wynagrodzenie wstępne nie niższe niż nauczyciele sektora państwowego.

Szkoły [scuole legalmente riconosciute](#) , [scuole pareggiate](#) wydają świadectwa prawnie uznawane.

Szkoły niepaństwowe o równym statusie mają autonomię w wyborze treści i metod nauczania, ponieważ jednak wydają świadectwa uznawane prawnie, świadectwa te muszą mieć podstawową strukturę zbliżoną do tych, które są wydawane w szkołach państwowych.

Hiszpania

Szkoły prywatne mogą być zakładane przez osoby fizyczne lub prawne i muszą być zarejestrowane przez władze edukacyjne.

Szkoły prywatne w Hiszpanii dzielą się na szkoły dofinansowywane przez państwo i te, które nie otrzymują środków od państwa.

Szkoły bez finansowego wsparcia ze strony państwa nie podpisują specjalnego porozumienia z rządem, muszą jednak uzyskać akceptację państwa pod względem administracyjnym. Takie szkoły odznaczają się autonomią w organizacji, wyborze nauczycieli, określaniu warunków naboru i finansowania.

Aby uzyskać finansowanie od państwa, szkoła prywatna musi podpisać specjalne porozumienie z odpowiednimi władzami oświatowymi. W tym celu musi spełnić odpowiednie warunki i złożyć wniosek o zgodę na prowadzenie swojej działalności.

Porozumienie między szkołą prywatną a władzami oświatowymi dotyczy aspektów finansowych, czasu trwania i liczby dofinansowywanych oddziałów klasowych oraz warunków nauczania. Przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu dofinansowania i podpisaniu porozumienia priorytetowo traktuje się placówki realizujące obowiązek szkolny, odpowiadające na społeczno-ekonomiczne potrzeby danej populacji szkolnej w regionie, podejmujące działania o specjalnym znaczeniu pedagogicznym. Za każdym razem uwzględnia się przewidywaną liczbę uczniów.

Takie szkoły, zwane Centros Concertados (prywatne, dofinansowywane przez państwo), oferują naukę bezpłatną na zasadach określonych w umowie podpisanej między dyrektorem szkoły a rządem (umowę podpisuje się na 4 lata). Szkoły prywatne subsydiowane przez państwo muszą zachować określoną w legislacji proporcję liczby uczniów przypadających na jednego nauczyciela, a także spełnić takie same jak szkoły państwowe wymagania z zakresu zarządzania tj. mianowania rady szkoły, wyboru dyrektora, zatrudniania nauczycieli, zapewniania uczniom ich praw do wolności sumienia i realizacji podstaw programowych dla danego szczebla edukacji.

Nadzór pedagogiczny, administracyjny oraz ewaluację szkół przeprowadzają Inspektoraty ds. Edukacji przy Wspólnotach Autonomicznych.

Szwecja

W Szwecji na poziomie szkolnictwa obowiązkowego funkcjonują szkoły niezależne, które są w większości wspierane przez fundusze pochodzące z budżetu centralnego lub z budżetu władz lokalnych. Niewielka liczba szkół pobiera opłaty od rodziców uczniów, są to szkoły międzynarodowe i z internatem.

Do szkół niezależnych uczęszcza ok. 7% uczniów na poziomie szkolnictwa obowiązkowego, są to szkoły wyznaniowe, lub szkoły reprezentujące alternatywne podejścia pedagogiczne (Montessori, Waldorf).

Działalność szkoły musi być zatwierdzona przez Szwedzką Narodową Agencję Edukacyjną.

Wymagane jest spełnienie następujących warunków:

- Program nauczania jest zgodny z ogólnymi celami kształcenia obowiązkowego
- W szkole uczy się minimum 20 uczniów
- Szkoła nie pobiera opłat od rodziców uczniów.

Zatwierdzenie działalności danej szkoły oznacza przyznanie grantu z budżetu lokalnego przeznaczonego na edukację.

Nauka w szkołach niezależnych otrzymujących wsparcie z budżetu władz lokalnych jest bezpłatna. Szkoły są nadzorowane przez ministerstwo edukacji i podlegają inspekcji szkolnej.

Podobnie jak szkoły państwowe, szkoły niezależne są zobowiązane funkcjonować w oparciu o zasady demokracji, otwarcia, tolerancji i obiektywności oraz powinny być wszechstronne. W ramach tak określonych granic szkoły te mogą być szkołami wyznaniowymi.

Szkoły niezależne są zasadniczo zobowiązane do realizowania szwedzkiej podstawy programowej.

Szkoły niezależne funkcjonujące na poziomie szkolnictwa ponadobowiązkowego (szkoły średnie 2 stopnia) nie mogą pobierać opłat wyższych niż szkoły prowadzone przez władze lokalne (np. za podręczniki).

Finlandia

W Finlandii większość szkół podstawowych (9-letnia szkoła na poziomie ISCED 1 i 2) jest prowadzona przez gminy. Istnieje tylko 59 prywatnych szkół podstawowych, które również współpracują z gminami. Instytucje i osoby prowadzące prywatną szkołę podstawową muszą uzyskać odpowiednie pozwolenie wydawane przez państwo. Państwo może wskazać szkole specjalne dodatkowe zadanie do wykonania – tak dzieje się w przypadku szkół religijnych, szkół językowych, szkół Steinera (Waldorffa). Instytucja prowadząca szkołę w pewnych przypadkach zobowiązana jest do podpisania umowy z władzami lokalnymi. Taka umowa nie jest wymagana, gdy szkoła odpowiada na regionalne zapotrzebowanie na ten poziom kształcenia.

Legislacja zabrania czerpania korzyści majątkowych z działalności zapewniającej edukację podstawową.

Na poziomie szkolnictwa średniego drugiego stopnia (ISCED 3) szkolnictwo prywatne stanowi 8 %. Szkoły prywatne na tym poziomie są nadzorowane przez władze szkolne, a świadectwa przez nie wydawane są uznawane tak samo, jak świadectwa innych szkół.

Szkoły prywatne są nadzorowane przez władze publiczne: realizują ogólnokrajowe programy nauczania i stosują się do wytycznych w sprawie kwalifikacji zatwierdzanych przez Krajowy Urząd ds. Edukacji. Otrzymują również fundusze publiczne w takiej samej wysokości, jak szkoły publiczne.

Prywatne szkoły zawodowe są pod nadzorem Ministerstwa, otrzymują dotacje ministerialne i mają prawo wydawania oficjalnie uznawanych kwalifikacji. Takie instytucje stanowią 39 % wszystkich instytucji zawodowych.

Inne instytucje prywatne nie mają prawa wydawania świadectw potwierdzających uzyskane kwalifikacje.

Szkoły ludowe i centra kształcenia dorosłych są w większości instytucjami prywatnymi.